СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 233. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 7-го ЖОВТНЯ 1949. No. 233. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 7, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen {4-0807 4-0237} — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

НОВИЙ БИЛ ПРО СУСПІЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УХВАЛЕНО В ПАЛАТІ

Вашинґтон, 5 жовтня. — Після дводенної дискусії, на підставі „замкненого правила" палата репрезентантів 333 голосами проти 14 ухвалила новий законпроєкт в справі суспільного забезпечення. Це проєкт, за який побивався президент Труман від передвиборчих часів, який має на меті поширити суспільне забезпечення на 11,000,000 нових робітників і піднести виплати для тепер обезпечених осіб, головно на час безробіття і на старість. Стареча пенсія, на підставі ухваленого проєкту, мала б бути підвищена на 50–88 відсотків в порівнанні з теперішньою, одначе й доплати до суспільного фонду мають бути підвищені з одного на півтори відсотків платні. Доплати мають підприємці й наємники в однаковім вимірі. У новім проєкті робітник має дістати платню на випадок хвилевої або постійної неспосібноси до праці, а ця платня має бути така, як стареча пенсія.

Заки палата приступила до голосування над законопроєктом, вона мала проєкт підготований републиканцями, одначе відкинула його 232 голосами проти 113. Після того остався чистий шлях для урядового проєкту. Його прийняття палатою репрезентантів вважається за великий успіх адміністрації Трумана. Щоб проєкт став законом, його мусить ще ухвалити сенат.

ПРОЄКТ ПРО БУДОВУ МІСЬКИХ ДОМІВ ВІДКЛАДЕНИЙ В СЕНАТІ.

Сенат відложив аж до наступного року законопроєкт про будову дешевих домів для поодиноких родин по містах, а за те прийняв резолюцію, щоб продовжити теперішній закон про федеральне забезпечення позичок. Ще попереднього тижня проєкт будови дешевих домів був на програмі сенату в теперішній сесії. Палата репрезентантів уже ухвалила цей законопроєкт перед двома місяцями.

ПІДПРИЄМСТВО ВЕСТИНҐГАВЗ ПРЕДЯВЛЯЄ ПЕНСІЮ ДЛЯ РОБІТНИКІВ.

Питсбурґ. — ВестинҐгавз Електрик Корпорейшен оприлюднює, що зміняє своє наставлення супроти домагань своїх 90,000 робітників і готова признати їм пенсію й своє суспільне забезпечення. Водночас голова юнії сталевих робітників, Филип Морей, виявив, що підприємство Кайзер Стіл Корпорейшен згодилося на домагання юнії і дає по 6 центів від години на робітника до пенсійного фонду, а по 4 центи до фонду забезпечення і не вимагає, щоб робітники додавали щось від себе. У Кайзера працює 3,500 робітників.

ДОПИТИ НАД ГОЛОВНИМ СОВЕТСЬКИМ ШПИГОМ.

Вашинґтон. — Едвард Манинґ, колишній працівник в шікаґовській лябораторії атомової енергії посвідчив, що один советський шпиг мав прямі вісті про те, що діялося в згаданій лябораторії. Манинґ, що живе тепер у Наксвил, у стейті Тенесі, заявив перед комісією неамериканських діянь палати, що він зустрічав головного советського агента Артура Адамса в домі Кларенса Ґіскі, який тоді працював теж в лябораторії, а тепер є професором в Бруклин Политекник Инститют. Зустріч підготовив Ґіскі в 1945 році. На переслуханні в когресовій комісії Ґіскі відмовився виявити, чи він є комуніст або чи ним був.

КОНҐРЕСОВЕ СЛІДСТВО НАД НЕПОРОЗУМІННЯМИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ.

Комісія збройних сил палати репрезентантів ухвалила перевести слідство над непорозуміннями, які вибухли в поодиноких ділянках збройних сил, а головно між високими офіцирами воєнної маринарки й повітряних сил. Непорозуміння вийшли на яву, коли капітан Джан Дж. Кромелін признався, що він передав кореспондантам копії листів, писаних командантами до секретаря маринарки Френсиса Р. Метюса. У листах сказано, що „мораль" маринарки є дуже низька внаслідок обєднання збройних сил в один секретаріят. Капітан Кромелін заявив, що турбота про добро країни спонукала його оприлюднити листи.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ДОПОМОГУ В „ТИЖНІ БРАТЕРСТВА."

Вашинґтон. — Президент Труман прийняв головство в Тижні Братерства, який назначений на 1950 рік. Він візвав усіх американців призадуматися над значенням світового братерства. „Мабуть ніколи в історії не було такої хвилини, в якій далась би відчувати потреба правдивого братерства для добробуту нашої нації й для миру й свободи світу" — сказано в зазиві. Тиждень Братерства започаткувала Краєва Конференція Християн та Жидів. Він відбудеться в днях 19—26 лютого 1950 р.

МОНС. СВАНСТРОМ ЗА ПОШИРЕННЯ ІМІҐРАЦІ З ЕВРОПИ.

Ню Йорк. — Монсіньор Едвард Е. Сванстром, директор Краєвої Католицької Конференції, який щойно приїхав з Европи, виявив засади, на яких треба поширити іміґрацію з Европи до Америки для людей, які втікли з-під диктатур. Він каже, що таких людей є 12,000,000, між ними „прогнана ґрупа" німців на підставі договору з Потсдаму. Сванстром радить признати право дальшим 130,000 скитальникам приїхати в Америку, як мінімальну вимогу під теперішню пору.

УРЯД ВЗЯВСЯ ЗА ПОСЕРЕДНИЦТВО В ВУГІЛЬНІМ СТРАЙКУ.

Вашинґтон. — Урядовий директор посередництва, Сірус С. Чінґ, запросив представників шахт мякого вугілля й юнії шахтярів на конференцію в справі теперішнього страйку на пятницю 7 жовтня. Чінґ заявив, що його бюро підіймається посередництва в наладнані спору тому, що положення вуґільної справи в країні призводить до кризи і вже в теперішньому стані відчувається загроза недостачі вугілля на зиму.

ПОЛІТИЧНИЙ ФОНД А.Ф.П.

Ст. Пол, 5 жовтня. — Делеґати Американської Федерації Праці переміняли свою конвенцію на політичне зібрання. Конвенція рішила призбирати фонд з $16,000,000 на політичну акцію в 1950 р. Це значить, що кожен член А.Ф.П. має заплатити по $2.

УЖЕ СТВОРЕНО ОБОРОННУ КОМІСІЮ АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ

Вашинґтон, 5 жовтня. — Дванадцять держав, приналежних до Північно-Атлантійського Оборонного Пакту, зорганізувалися для військового плянування й координації оборонних сил проти всякого можливого напасника в майбутності. Міністри оборони девяти провідних держав зібралися в будинку американської оборони, званім Пентаґон, разом зі знавцями воєнного діла і приступили до складення військової політики. Головою нового оборонного тіла на перший рік став американський секретар оборони, Луїс Джансон. Він ствердив, що нове тіло є тільки оборонною комісією, бо вона не має жадного іншого наміру крім миру „Одначе хай ніякий майбутній аґресор не розуміє, що наша ненависть до аґресії перешкоджає нам в рішучім наставленні відбити аґресію всією нашою силою, якою ми розпоряджаємо" — остеріг Джансон можливих ворогів Атлантійського Пакту. Оборонна Комісія має на меті радити над стратегією оборони в цілому світі.

СЕН. ЛАДЖ ПЕВНИЙ, ЩО ОЗБРОЄНА ЕВРОПА МОЖЕ ВІДБИТИ БОЛЬШЕВИКІВ

Вашинґтон. — Сенатор Генрі Кабот Ладж Мол., сказав, що, на його погляд, західна Европа, маючи допомогу з Америки, може успішно відбити напасть Росії навіть коли Росія має атомову бомбу. Ладж повернувся щойно з десятьмісячної подорожі по Европі. Він одначе завважує, що західно-европейські країни не мають ще економічного обєднання, потрібного їм для своєї відбудови. Головну критику в цій справі звертає Ладж проти Великобританії за те, що вона відмовилася брати участь в нарадах над економічним обєднанням західної Европи. Він виявив, що західно-европейські країни хочуть прийняти Еспанію до оборонного пакту.

НЕ БУДЕ АМЕРИКАНСЬКОГО АМБАСАДОРА В КИТАЮ

Вашинґтон. — Уряд рішив не посилати наново амбасадора Дж. Лайтона Стюарта до Китаю, ані не посилати нікого іншого на його місце. Думка уряду така, що під теперішню пору не потрібно американського амбасадора при націоналістичнім китайськім уряді, а на вирішення відношення до комуністичного уряду ще не наспіла пора.

З Гонг Конґ наспіли вісті, що китайський комуністичний уряд має перед собою незвичайно важне завдання, якщо він схоче втримати свою владу в Китаю. Комуністичний провідник Мао-Тсе-Тунґ недавно остеріг свою партію, що перемога комуністичної армії це перший крок у її шляху, довгому на 10,000 миль. Знавці східних відносин кажуть, що переміна Китаю на комуністичну державу на зразках Росії, представляє собою надлюдські трудноші. Серед таких змагань може прийти завалення комуністичного режіму, а тоді прийде час на введення практичної американської політики у відношенні до Китаю.

ВЕЛИКЕ ПРИЗНАННЯ Б. ПОСЛОВІ А. ГЛИНЦІ В КАНАДІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ.

Торонто, Канада. — Місцевий „Ґловб енд Мейл" з 3-го жовтня реферує інтересний виступ посла Ф. Д. Шова в парляменті, в якому він дав найвище признання б. послові Антонові Глинці, називаючи його речником і гордістю українців та чемпіоном канадійської демократії. Промову Шова переривано кілька разів бурхливими оплесками. Вияснюючи поразку п. Глинки в останніх виборах, Мр. Шов заявив, що його не переміг кандидат урядової партії, а тільки хитрі інтриґи комуністів, що за всяку ціну хотіли позбутися Глинки з парляменту, як свого найбільшого ворога. Жертвою цих інтриґ впали деякі несвідомі громадяни. Посол Шов закликав нового посла з Веґревільської округи, п. Декора, зайняти таке саме становище, як його занімав його попередник та намагатись дорівняти б. послові Глинці як „чемпіонові канадійської демократії".

ВИСОКА ОЦІНКА ТВОРІВ І. ФРАНКА

Вибрані твори Івана Франка, подібно як і попередні видання УНСоюзу в англійській мові, відбилися широким відгомоном в американській публичній опінії, здобуваючи собі високу оцінку. На окрему увагу під цим оглядом заслуговує рецензія у вересневому виданні „Букс он Тайсл", в якій, крім короткого перегляду книжки, м. і. пишеться, що ці твори є „чудовим впровадженням" у відносно мало відому на Заході українську культуру і цивілізацію, як теж книга звертає увагу на Івана Франка, як першорядного поета і велику людину. В рецензії окремо згадується про майстерність англійського перекладу Франкових творів.

ОСЕЛЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ В БРИТАНІЇ

„Українська Думка" повідомляє, що Союз Українців Британії придбав недалеко Лондону оселю, в якій мали б мати притулок та удержання інваліди українських армій, яким дозволено на побут в Англії. Оселя має одноповерховий житловий будинок з 30 кімнатами, приміщення для обслуги, стайні, ґарадж та около 30 ґектарів землі з городом, овочевим садом і парком. Оселя, за яку заплачено кругло десять тисяч фунтів, мала б з часом бути самовистачальна.

СОВЄТИ ЗАПРОПОНУЮТЬ НОВИЙ ПЛЯН В СПРАВІ РОЗЗБРОЄННЯ

Лейк Соксес, 6 жовтня. Советський представник в Раді Безпеки, заступник міністра закордонних справ Я. А. Малік, заповів вчора, що советська делеґація приготовляє новий плян в справі світового роззброєння. Опісля він натякнув, що советська резолюція в тій справі буде тісно зв'язана з проблемою заборони атомової зброї. Рада мала розглядати апробовану вже комісією для звичайного роззброєння відповідну французьку резолюцію, але перед відкриттям дебат виступив Малік, заповідаючи советську резолюцію та прохаючи відложити дебати до вівтірка, що й зроблено.

НОВИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР В МАДЯРЩИНІ

Будапешт, 6 жовтня. Вчора прибув до столиці Мадярщини новий американський амбасадор, Н. П. Дейвіс. Злучені Держави не мали свого нормального представництва в Будапешті від засуду кардинала Міндсенті в лютому цього року.

СЕНАТОРИ ПРОТИ ДАЛЬШОГО НИЩЕННЯ НІМЕЦЬКИХ ФАБРИК

Двопартійна група з 44 сенаторів передала урядові домагання, щоб стримати дальше розбирання німецьких фабрик, одначе департамент стейту заявив, що треба йти вперед з давніше виробленим пляном. Тому, що теперішній діючий секретар стейту, Веб, не має інструкцій від секретаря Ачесона, який бере участь в нарадах Обєднаних Держав, а зміна політики в цій справі може прийти тільки за згодою Ачесона. За дотеперішнім пляном має бути розібраних 700 німецьких фабрик, а збережених тільки 159.

ФАРЛІ ВІДБУВ „ДУЖЕ ВІДВЕРТУ" РОЗМОВУ З ФРАНКОМ

Мадрид, 6 жовтня. Бувший генеральний постмастер Злучених Держав, Джеймс А. Фарлі, відбув вчора — як він заявив — „дуже відверту" розмову з шефом еспанського уряду, ген. Франком, стверджуючи рівночасно, що Франко давав „речеві, інтелігентні та інтересні" відповіді на всі його запитання. Сьогодні Фарлі відбуде наради з еспанським міністром торгівлі і промислу.

ПРОПОНУЄ ПСА НА „ПОСЕРЕДНИКА" В РАДІ БЕЗПЕКИ

Канцелярія Об'єднаних Націй одержує кожного дня сотні листів в найрізноманітніших справах. Для характеристики згадується листа одного 10-літного хлопця з Бруклина, який запропонував свого пса на посередника в дискусіях Ради Безпеки. Хлопчина твердить, що як тільки його товариші почнуть на вулиці бійку, його пес негайно приводить до загального замирення. Він думає, що такий собачий посередник дуже придався б під час дебат в Раді Безпеки і він переконаний, що поодинокі члени тоді були б згідливіші.

СОВЄТИ ПРОДАЮТЬ ЗБІЖЖЯ ІРАНОВІ

Тегеран, 6 жовтня. На підставі проголошеного тут вчора договору, Советський Союз зобов'язався доставити Іранові 100,000 тонн збіжжя, по ціні 97 долярів за тонну.

КРІЗА ФРАНЦУЗЬКОГО УРЯДУ

ПРЕМІЄР КЕЙИ ЗГОЛОСИВ РЕЗИГНАЦІЮ ЧЕРЕЗ НЕПОРОЗУМІННЯ В СПРАВІ ПІДВИШКИ ПЛАТЕНЬ; ПРЕЗИДЕНТ ОРІОЛ ВІДЛОЖИВ РІШЕННЯ; НОВІ КАНДИДАТИ НА ПРЕМІЄРА.

Париж, 6 жовтня. — Премієр Генрі Кейй зголосив вчора резиґнацію свого коаліційного уряду, відкидаючи домагання підвишки платень під час теперішнього девальваційного захитання фінансової стабілізації в світі Президент Вінсент Оріол відложив своє рішення в цій справі до сьогодні до полудня, але премієр Кейй дав виразно до зрозуміння, що він не думає відступити від свого становища. Стверджується, що кріза теперішнього уряду, який встоявся при владі рекордовий час після війни, бо повний рік і один місяць, буде водою на млин двох екремістичних груп, лівої комуністичної і правого Об'єднання Французького Народу під проводом ген. де Ґоля. З огляду на урядову крізу, в найближчу суботу мала б бути скликана Національна Асамблея, завданням якої було б вислухати причини відставки уряду й або прийняти їх або дати урядові своє попертя. Якщоб президент прийняв резиґнацію, тоді Асамблея мала б за завдання вже тільки прийняти або відкинути кандидатуру на нового премієра. Вже тепер видвигається можливість чотирьох кандидатур на премієра реорганізованого уряду. Першим є знову Кейй, що перебрав відповідальність за відставку теперішнього уряду. Другим кандидатом є теперішній міністер закордонних справ, Роберт Шуман, тепер в Ню Йорку на сесії Об'єднаних Націй. Дальшими двома кандидатами є міністер внутрішніх справ Жюль Мош та колишній міністер фінансів Рене Маєр.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЯСНОГО СТАНОВИЩА ЛЕЙБУРИСТІВ.

Лондон, 6 жовтня. — В поінформованих колах вважають, що лейбуристський премієр Атлі в найближчому часі проголосить становище уряду щодо можливостей передчасних нових виборів, які нормально мали б відбутися в половині наступного року. Лейбуристський уряд під цим оглядом ще сам не є рішений, але такого рішення та ясного становища домагається загальна публична опінія.

КРАЇНИ БЕНЕЛЮ ЗАТІСНЮЮТЬ ГОСПОДАРСЬКИЙ СОЮЗ.

Ґаґа, Голандія, 6 жовтня. — Белгія, Голандія і Люксембурґ підписали вчора договір, звільнюючи 30% взаємної торгівлі. Договір має бути ратифікований парляментами поодиноких країн і тоді обов'язуватиме вже від 1-го жовтня. Це є один з найбільш рішальних кроків в змаганні до перетворення трьох країн в один могутній господарський союз, що об'єднуватиме 20 мільйонів людей.

ПОЛЬСЬКИЙ САТЕЛІТ ПРОТЕСТУЄ.

Варшава, 6 жовтня. — Йдучи за прикладом свого московського пана, Польський комуністичний уряд передав вчора амбасадорам трьох західних великодержав окрему ноту, протестуючи проти створення західно-німецької республіки. В ноті вживається тих самих арґументів, що були подані Совєтами, та додатково обвинувачується західних союзників, що вони загрожують мирові, піддержуючи німецькі ревізіоністичні домагання щодо східного кордону.

В НЕДІЛЮ БУДЕ ПРОГОЛОШЕНИЙ СОВЄТСЬКИЙ РЕЖИМ В НІМЕЧЧИНІ.

Берлін, 6 жовтня. — Зліплена Совєтами „німецька народна рада" повідомила вчора про „конкретні заходи" для „забезпечення інтересів німецького народу", переміннюючись сама в німецький „парлямент" та формуючи „все-німецький уряд", що мав би бути офіційяльно проголошений правдоподібно в найближчу неділю. Рівночасно з проголошенням цего „уряду", що має започаткувати советську акцію проти встановленої недавно західно-німецької федеративної республіки, мало б закінчитися советське військове управління, а на його місце прийшла б цивільна влада з комісарем Семйоновим на чолі. В советському повідомленні говориться, що ці заходи є наслідком „національної загрози, в яку поставлено Німеччину диктаторською політикою західних потуг".

НЕДОБИТКИ ГРЕЦЬКИХ БОЛЬШЕВИКІВ В БОЛГАРІЇ.

Атени, 6 жовтня. — З поінформованих джерел повідомляють, що всіх большевицьких недобитків, які втекли з Греції до Альбанії, тепер морем перевозиться до Болгарії. Кількість цих недобитків нараховується на около 8,000 осіб. Здогадуються, що в Болгарії вони будуть переформовані та що їх задумується тепер використати для партизанської війни проти Тіта в Югославії.

ОБЛАВИ НА ЛЮДЕЙ В ПРАЗІ.

Прага, 6 жовтня. — Останньої ночі місцева комуністична поліція перевела велику облаву в столиці Чехословаччини, заарештувавши понад 1,000 осіб. Причин облави не подано, але зі зближених до поліції кол заявляють, що вона стояла у зв'язку з відкриттям нової „змови" проти уряду.

„БЮРО ЦЕРКОВНИХ СПРАВ" В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Прага, 6 жовтня. — Урядовий законопроєкт для підпорядковання Церкви державі передбачує створення окремого „бюра церковних справ", яке мало б контролювати ціле церковне життя, включно з визначуванням обов'язків для священиків.

ДАНІЯ ЗБІЛЬШУЄ ВИДАТКИ НА ОБОРОНУ.

Копенгаґен, Данія, 6 жовтня. — Данський міністер фінансів, представляючи парляментові проєкт бюджету на черговий рік, домагався вчора збільшення видатків на оборону на 5,400,000 долярів, в порівнанні з минулим роком. Попередній бюджет на ту ціль виносив 44,800,000 долярів.

ЕВАКУОВАНО КУКОНҐ.

Кантон, 6 жовтня. — Тут поширилася непотверджена вістка, що націоналістичні китайські війська евакували важливий стратегічний вузол Куконґ, віддалений вже тільки 125 миль від Кантону. Причиною евакуації мала бути сильна перевага комуністів та загроза оточення міста.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„НЕПРЕМЕННО!"

Вважаємо природним явищем, коли люди, що вийшли з царської чи червоної Росії й знайшли захист в країнах свободи, журяться судьбою своїх країн та думають про їх краще майбутнє. Робимо це ми, українці, роблять це й інші народи, в тому і росіяни. З такого роздумування могла б навіть вийти велика користь. Бо ж можна б таким робом помогти демократичним потугам, а зокрема Злученим Державам, краще орієнтуватись у справі розвязки проблеми сходу Европи. Теж можна б припинити у східній Европі евентуальний пролив крови, як завалиться московсько-большевицька тиранія.

Усе те можливе, коли б тільки ті, що знайшлися на вільних землях, захотіли думати як вільні й поступові люди, як справжні демократи, що не тільки говорять про свободу людини і народів, але бодай самі не стають перешкодою здійснюванню цеї свободи. Зазначимо, що не маємо тут на думці типових реакціонерів, бо на таких не звертали б ніякої уваги, а говоримо про таких, що їх зараховують до демократів. Таким демократом мав би бути теж й Ів. Херасков, автор статті, надісланої з Парижа, а видрукованої п. н. „Непременно—Россия" в нюйорській газеті „Новоє Русскоє Слово" з 27. вересня 1949.

У цій статті Херасков заговорив про будуче Московщини і України, полемізуючи з В. Днепровом. Ціла та стаття є для нас черговим доказом, що теж і російські демократи є російськими імперіялістами і нічим іншим.

Херасков є за неділиму Росію і то „неодмінно — за Росію". Щоб не сталось, навіть назва „Росія" мусить далі існувати. Якби навіть грузини, узбеки, таджики і т. п. захотіли відокремитись від Росії і це їм вдалося, то Україна таки не могла б відокремитись. Можна, пише він, „залишити в спокою і бувшу Червону Русь-Галичину", що „шукала щастя на Заході", але інші українські землі, що разом з Прибалтикою ввійшли в склад „Петрової Росії", мусять оставати і надалі при Росії, бо „Великоросія, одна, без України, Росією ніколи не була".

От тобі: віз і перевіз. Не обійшлось, очевидно, і тут без безсоромної брехні про українське самостійництво як німецьку інтригу. Це німці в 1917 році, пише автор, взялися ділити політично великоруський та український народи та попирати „самостійну й ворожу Росії Україну". Це діло, пише він далі, взялися по німцях продовжати большевики, щоб таким чином скріпити кремлівський централізм та збільшити Україною свій голос в Обєднаних Державах.

Не будемо застановлятись над „історичними" виводами автора, що мали б звязувати „неодмінно" Україну з Московщиною, ні над тим, що не можна знищити „історичної назви Росії", як не можна відібрати Европі її історичної назви. Хіба тільки додамо, що автор вже влучив Україну в Росію, як східно-европейську федерацію і назвав це „демократичною розвязкою". Як старий російський демократ, мабуть ще з царських часів, вирішив він цю проблему по жандармськи двома словами: „Непремєнно—Росія".

Так виглядає російська „демократична" пропаганда в Америці й в Европі. Що ми на це? Скільки сил і труду треба з нашого боку, щоб давати на такі речі відповіди в різних країнах і на різних мовах, і то зараз, бо якраз над такими проблемами застановляються тепер творці нової Европи.

Наш громадський обов'язок

Український Народний Союз є великий не тільки кількістю своїх членів та мільйонами свого майна, але в головній мірі своєю громадською відповідальністю, своєю невтомною активністю в усіх ділянках нашого громадського життя та своїм великим вкладом в українські визвольні змагання. Цим то і членство в УНСоюзі стало не тільки особистою користю для кожного, але й почесною приналежністю до великої і свідомої сім'ї, яка в головній мірі двигає тягар нашого громадського життя, його розбудовує, поширює і поліпшує. Бути членом Українського Народного Союзу означає не тільки дбати про свою майбутність та майбутність своєї родини, але головно про майбутність своєї громади і свого народу.

Ми пригадуємо ці основні правди, що лягли в основу У. Н. Союзу, у зв'язку з одною з найважливіших справ, що стоять тепер перед нашою американсько - українською громадою. Маємо на думці **Четвертий Український Конгрес**, що має відбутися у Вашингтоні в днях 5-го і 6-го листопада та на якому кращі представники наших громад з'ясують своє становище до поодиноких актуальних справ і виберуть свою нову репрезентацію, що матиме за завдання виконувати їх рішення.

В останньому часі Український Конгресовий Комітет розіслав до всіх відділів УНСоюзу, як теж до інших організацій, окремі формуляри на повновласті для делегатів на Конгрес. Цій справі всі відділи повинні приділити належну увагу вже на своїх найближчих місячних зборах. Треба подбати аби якнайбільше відділів були репрезентовані на Конгресі. Більші відділи повинні післати кожний своїх делегатів, а менші відділи в поодиноких місцевостях можуть порозумітися між собою та вислати спільного представника. Представництво на Конгресі це справа великої ваги для цілої нашої громади і тим самим для нашої організації. Тому треба подбати, щоби на Конгрес були вислані найкращі та найактивніші з-поміж Союзового членства, які на Конгресі гідно заступали б інтереси своєї громади, а після Конгресу були б відповідальними виконавцями волі конгресової більшости в своїх місцевостях. Вибираючи делегатів та висилаючи повновласть до Конгресового Комітету, треба мати на увазі, що передумою затвердження повновласти є вирівняння залеглих або вплата бодай однорічної вкладки до Комітету.

Конгресовий Комітет в минулому виконував важливе і відповідальне завдання репрезентації американських українців та виразника їх волі відносно всіх як внутрішніх так закордонних справ нашої країни та нашого уряду. На Конгресі буде зданий звіт з тої праці і завданням делегатів буде той звіт одобрити або відкинути та встановити нові напрямні для дальшої праці цього найвищого нашого громадського представництва, яким є Український Конгресовий Комітет. Український Народний Союз, як дуже важний фактор в нашому громадському житті, повинен бути теж відповідно заступлений на Конгресі, до участи в якому запрошені теж всі інші наші громадські організації, товариства і групи. Вибір делегатів та висилку їх на Конгрес треба вважати одним з головних обов'язків нашого Союзового членства, як у відношенні до своєї організації, Батька-Союзу, так і у відношенні до нашої американської батьківщини і українського народу, віддана служба та найбільша допомога яким завжди були і на все залишаться головними цілями УНСоюзу.

Віктор Приходько.

ПЕКУЧА СПРАВА

В кожній державі і у кожного суспільства існують так звані „гострі питання" і „пекучі справи", які потребують свого негайного вирішення і розвязання, бо інакше вони гальмують життя, затримують розвиток суспільства і приносять явну шкоду цілому народові, нації. До таких пекучих справ в нашому, українському, житті належить справа фінансова або, інакше кажучи, справа матеріяльного забезпечення потреб нашого збірного національного життя.

В чому ж суть справи?

Суть в тому, що, не зважаючи на всі страшні тортури, які перетерпіла Українська Нація протягом останніх десятиліть і яких не зажила жадна інша нація в світі, ми, українці, все ж не заломилися і у своєму житті виявляємо виразну тенденцію до всебічного розвитку й розросту. І, справді, коли взяти лише сторінку культурну, в якій головно виявляється духове життя народу, то ми, українці, тут, на еміграції, справді можемо бути горді, бо далеко обігнали інші нації, навіть ті, що не зазнали такого знищення, як українська. Згадаємо тут про розвиток нашого церковного життя на еміграції, у Німеччині, про наші високі школи, з їх численними факультетами, про наше шкільництво нижче, середнє й фахове, про наші прекрасні хори, театр, письменство, видавництва і т. д., і т. д. Все це — наявні покажчики того, що наш народ не вмер, що він живе і хоче жити і що він не гадає відмовитися від того національно-політичного ідеалу, осягнення якого є вершком стремлінь кожного живого народу.

Але в яких умовах відбувається цей наш розріст?

„Безконечна жебранина".

Цей вираз трохи шорсткий, але він добре характеризує ті обставини і ту атмосферу, серед яких доводиться жити й діяти нашим національним установам, організаціям і діячам. Справді: безконечна жебранина! Бо є речі (церква, школа, письменство, мистецтво, стосунки з іншими народами), без яких нація перестає бути нацією, тільки бидлом, вартим всякої погорди і призирства. І ось наші установи, організації й діячі, в непохитнім переконанню, що праця тих установ та інституцій має продовжуватись і не сміє завмерти, звертаються кожний і кожда зокрема до українського громадянства, до людей доброї волі й жертвенности з проханням допомогти, підтримати, „виконати свій національний обов'язок", „не дати загинути", „не осоромитись перед культурним світом", „перед грядучими поколіннями" і т. д. і т. д. Розгорніть наші часописи і перед вами вирине картина нашого, українського ярмарку чи „відпусту" і цілі шереги прохачів — один співає, другий грає на лірі, третій на бандурі, а четвертий голосить на цілу вулицю.

І хто ж цим ділом займається?

Займаються переважно наші найвидатніші люди: старі професори, письменники, духовні особи, заслужені громадські діячі. У нас так: коли треба зробити в інтересах Нації якесь діло — чи то видати для світу книжку в обороні українського народу, чи вислати делегацію на важливу міжнародну конференцію, чи утримати якусь необхідну національну інституцію, то все мусить початися з „жебранини". Український письменник, науковець чи політик доки зможе взятися до властивої праці, мусить на ту працю десь виходити, випросити, коротко кажучи „вижебрати" бодай трохи засобів, — аж тоді він може щось починати.

Які ж наслідки цієї „системи"?

Наслідки жалюгідні. Бо як відбуваються у нас збірки? Переважно через часописи або на мітінгах. А яка частина наших людей дістає українські часописи або ходить на мітінги? Часом, правда, якесь товариство чи організація розсилає листи. А що не має коштів навіть на поштові марки, то розішле дві-три сотні і на тому кінець. Що ж з того виходить? Що про якусь дуже важливу загальнонаціональну справу чи потребу довідується тільки маленька частина українського суспільства. А раз мало людей, то й мало грошей. До того ж ще приходить **нерівномірність** в несенню національно-громадського тягару, соціяльна несправедливість. Бо у нас, як хтось жертвує, то якраз до того й постійно звертаються, і виходить, що всю нашу національну справу двигає лише тісний гурт жертвенних і патріотичних людей.

А де ж сотні тисяч, аж до мільйона чи навіть поверх мільйона українців, що живуть по цілому світі, поза батьківщиною? Живуть, їдять п'ють, виховують дітей, мають фарми, підприємства, капітали і при тому не цураються, що вони українці?

І ось тут головна хиба в організації нашого національного життя. Хиба в неумінню притягнути увесь український народний загал до рівномірного несення національних тягарів. І річ навіть не в „неумінню", а в тому, що справа ця в такій площі — загального обов'язку — взагалі ще не ставилася. Правда, Українська Національна Рада приняла дуже важливий закон про „Національно - Державний Фонд", але до належної реалізації цього закону поки-що недійшло. Поки що маємо стару відсталу систему фінансування наших національних потреб, якою користуємося „по інерції" й яка давно і далеко відстала від життя. Тут справді, ми яскраво спостерігаємо „ножиці". З одного боку, потреби майже модерної нації, високі школи, Академія Наук, виступи на міжнародній політичній арені, — нації, що вчора мала свою державність і змагає до неї завтра, — і — поруч — „фінансова система", що була б, можливо, природна в часах Маркіяна Шашкевича, а не сьогодні. Самозрозуміло ця „система" болюче вдаряє по цілому нашому національному життю і поки ми її не зреформуємо, не замінимо новою, доки не сміємо мріяти про унормування нашого життя, про поступ його, про успіхи наші, а тим більше — про осягнення нашого найвищого ідеалу. Це буде постійне недомагання і скиглення і національні установи наші будуть і далі тягнути свою жалюгідну жебрацьку „екзистенцію", наші вчені будуть збагачувати чужу науку, наші письменники тягати по світі у подертих валізках свої невидані твори і ми по старому будемо ховати передчасно своїх видатних людей і виголошувати над ними плаксиві промови...

Чи можлива направа сучасного стану?

Безперечно можлива і вказівки для цього дає нам наша недавня історія.

Коли в 1917-20 роках ми програли справу своєї державности, відступаючи із своїм 40-тисячним військом перед навалою большевицьких армій, то багато говорилося й писалося про те, що цієї національної поразки не сталось би, як би тодішні провідники зуміли зорганізувати усю українську націю до бою з большевиками і потрапили б змобілізувати не 40, а бодай 400 тисяч людей. Тоді Україна безперечно відбила б ворога і не втратила б 15 мільйонів людей, що загинули під Совєтським пануванням. І писалося тоді, що коли провідники хотять бути ними то повинні уміти примусити націю до жертв в інтересах тої ж нації та її майбутнього. Краще, мовляв, було б, як би українці зложили б тоді мільйон жертв зі зброєю в руках, а не дали б на поталу безборонну націю, яку ворог нищить день-у-день ось уже тридцять літ. Правда, вказувалося тоді ж, що українська нація у своїй боротьбі показала також приклади надзвичайної жертвенности й геройзму (Зимовий Похід, Базар, Крути), коли невеликі загони українських вояків-лицарів відважно ставили чоло цілій ворожій державі. Одначе, з цього приводу зазначалося, що хоча геройізм і посвята окремих людей і окремих військових частин мають величезне значення, але значення це більш морального порядку і що в критичних моментах тільки масове зусилля цілої нації може рішати про долю нації.

Ці міркування мимоволі насуваються, коли ми роздумуємо над нашим фінансовим питанням. І як Зимовий Похід чи Крути, не зважаючи на увесь геройзм учасників, не могли розв'язати справи нашої державности, так і щира жертвенність сотень наших патріотів - громадян не розвяже справи, якщо сотні тисяч таких же громадян будуть стояти осторонь, і байдуже приглядатись. І ось — завданням біжучого моменту поставити на порядок денний справу матеріяльного забезпечення цілого нашого національного й культурного життя і рішуче її розвязати. І то — розв'язати не половинчастими заходами і не „латаннями", а

(Докінчення на стор. 3-тій).

Юрій Липа.

КІННОТЧИК

3)

Попереду в матроській куртці чоловік без шапки.

— Залізай, ти хто такий?

Сотник неголене підборіддя погладив, — знов бісові щусівці?

— Я, — каже, — чи не бачите хто я? Я — із штабу зеленої армії отамана Щуся. Не задержуйте мене, — каже, — бо спішне маю діло.

— А, — каже матрос, — злізай! Як раз нам такої пташечки й потреба. Дуже вже ви нам, щусівці, крови напсували.

Ведуть, а матрос далі каже:

— Я тебе у тутешньому ревкомі і судить не буду, — поїдеш до Могилева, там суд чрезвичайної комісії тебе судити буде. Полоскочуть тебе, — довідаються як і що.

Взяли Недайхату, побили трохи, взяли, тай кинули у холодну при волості.

Лежить голодний на соломі. Та не сам — у холодній повно. Кажуть йому, що завтра їх сімох повезуть до Могилева. Один укрїнець, студент, за повстання, двоє жидів — за спекуляцію, один якийсь несамовитий дідок, що все лаяв теперішнє, бо не по Божому поступають, і ще якісь — тихі.

Принесли юшку з гнилої картоплі — з'їв Недайхата, — за те слава Богу. Спав, спав, а ранком побудили всіх.

— Вставайте, смертельники, до чека, до Могилева! Виспитесь на другім світі.

Посадили на дві підводи: на одній четверо з конвою і малий хлопчик, Альошка, на другій — смертельники, між ними й Недайхата.

Матрос, ревкомщик, одпроваджував їх аж за село. І ще на царині каже до взводного Тишки:

— Дивись же, Тишко, — ось усі препроводительні папери. То дуже важне, так усе слідство, — ти мені за них головою відповідаєш.

— Ладна, — каже Тишка, москаль сонний із Калузької губернії.

Цмокнув на коні й поїхали. Лежить Недайхата й думає, й думає. Інші похнюплені, а він думає.

Тимчасом малий Альошка, хлопчик, (свідок чи що, з канцелярії приплутався), бігає од воза до воза. Дурне — то: змучиться, а по вечорах іще їхати. Вонож з начальником конвоя, з Тишкою дражниться.

— Слухай, Альошко, — каже запорожець, — дурний той Тишка.

— Кацап, — сміється Альошка.

— Ти йому встругни штуку?

— А яку?

— Витягни йому папери з під пахи, що він так притискає, і підклади туди соломи. Та обережно, а то сміху не буде.

— Ну, так, — сміється Альошка.

— А папери мені дай, — хай прочитаю, що там про нас пишуть.

Смик, смик, — папери в Недайхати. Саме через міст переїздили, а він потихеньку руку з воза, і всі папери — шубовсть у воду.

Дідок акафісти читає на голос — нічого не помітив, тільки жиди хитро дивляться, але помовчують.

Тоді Недайхата — до розмови з Тишкою. Той спочатку говорить не хоче. А там закурив, розказує про себе: як — удома, в Калузькій, як — жінка, діти, як погнали їх по сало й хліб на Україну.

Говорять, говорять, — і каже запорожець.

— Жаль мені тебе Тимофей Демянович. Не знаю, чи побачить тебе твоя жінка й діти. Твоя служба — сувора.

— О, — каже Тишка, — за малу провинність — куля в лоб, як раз плюнути.

І циркнув — сплюнув.

— А, — каже Недайхата лагідно, — особливо, як ти наші папери згубиш.

Той мац, мац, — нема паперів. Побіг на дорогу дивитись, усю солому з воза скинув.

— Ой, — каже біда. Це ж препроводительні папери, як за них власною головою відповідаю.

— Не інакше, як розстріляють, — каже Недайхата. Позіхає, рота хрестить, щож, — каже, — воля Божа. Ти не журись — разом погинемо.

Тут вечоріє вже, і до Могилева недалекої ліски, садки.

Зиркнув москаль направо, зиркнув наліво: нема нікого.

— Щож, — каже, — так тай погибнуть маємо через прокляті папери? Ідіть, — каже, — ...розходьтеся. Як вас не знайдуть, і мене не знайдуть, — то може уся справа й присохне.

Сам перший з кулаками на акафистного дідка — з воза зганяє. Усіх розганяє, бігає.

Жидки уже й готові — ім тільки очі світяться. Один підійшов до Недайхати.

— Я, — каже, — догадуюсь хто ви. Ви нам помогли, а я вам поможу.

І росказує як іти, і де то можна в однім місці переночувати, як ізвязатися з іншими і через Дністро переправитись.

Недайхата кивнув жидові, люшню з воза для оборони виламав і чимчикує до того села стежками.

І все булоб добре, колиб не пожежа на дорозі.

Бачить — горить. Люде йдуть веселі, несуть із собою уське добро, посуд, відра, один, навіть фортепян везе на возі.

— Економію ділимо! — кажуть.

Недайхаті — що? люде своє роблять, а він по своє прямує. Іде, придивляється, як ясно стало, як ізза тополь, ізза верб вогнем береться дідичівська оселя.

Коли почув кінське іржання, та також жалібне та любе. Питається, що там?

— Та то, — кажуть, — до стайні вогонь доходить, тай поміщицькі рисаки іржать.

І дійсно іржання вже не одно, та також смутне та злякане!

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ДОПЛАТ ДО ПЕРЕДПЛАТИ І ПРЕСОВОГО ФОНДУ „СВОБОДИ"!

ДОПОМОЖІТЬ „СВОБОДІ" РАЗ В РОЦІ, ЩОБ ВОНА МОГЛА ДОПОМАГАТИ ВАМ НА КОЖНОМУ КРОЦІ! ВИШЛІТЬ НЕГАЙНО СВОЮ ДОПЛАТУ ДО ПЕРЕДПЛАТИ І СВОЮ ЩЕДРУ ЖЕРТВУ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!

Федір Дудко.

Воскреслий український Лазар

„З усіх наук найпотрібніша нам у цих часах наука історії. Тільки вона може нас навчити уникати блудів, яких ми, на жаль, допустилися. Не даром говорили старинні: "Historia — magistra vitae."

Митрополит Андрій Шептицький.

Останні 30 років були домінантні в найновішій українській історії. Якщо б ми захотіли зробити діяграфічну криву нашого національного упадку і національного піднесення упродовж найближчих до нас 300 років, а саме від ф а т ального переяславського договору Б. Хмельницького до сьогоднішнього дня, то з разячою наглядністю побачили б, які великі були ці останні 30 років. Вони так багато заважили на долі українського народу, що на них варто дещо зупинитися.

Переяславський договір був добровільно уложений двома взаємно незобов'язаними партнерами — Україною з одного боку і Москвою з другого, як договір „рівного з рівним". Історія дуже добре знає, як цей договір „рівного з рівним" потрактувала московська сторона. Московський вроджений імперіялізм від першого ж дня уложення цього договору почав приборкувати до своїх рук українського партнера і похапчиво нищити одну вольність нашого народу за другою. Свобода рухів 5-х українських гетьманів, що правили Україною між Хмельницьким і Мазепою, була міцно здавлена московською рукою і майже всі ці гетьмани передчасно згинули від насильницької московської руки. Великому гетьманові Ів. Мазепі, якого відділює від Богдана Хмельницького лише 30 років, уже нічого більш не залишалося, як спритно балансувати між молотом і ковадлом та цілих 20 років з тугою виглядати чуда, що вирвало б Україну з цупких клішнів московського загарбника.

Графіка крива національного упадку України летіла стримголов вділ і її не могли заломити ні заходи самого Б. Хмельницького, ні блискучий у нашій історії розгром за гетьмана Виговського московських полчищ під К о н о т о п о м. Мазепа, що прийшов по Хмельницькім лише 30 років пізніше, був уже цілковито обкраяний у своїх володарських правах і його становище українського гетьмана було чисто номінальним.

Чудо, на яке 20 років чекав Мазепа, сталося. Своїм союзом із шведським королем Карлом XII. Мазепа поставив на карту усе, чим 80 років боліло його шляхетне українське серце: долю України. Умови до визволення були украінському народові цим союзом створені. Треба було лише з боку наших мас виявити як найбільшу активність.

На превеликий жаль і на ще більший наш сором, дух українських мас часів Хмельниччини, особливо ж старшинської верстви, був уже сильно отруєний московським підкупством, і маси в найкритичніший момент нашої історії свого гетьмана не підтримали. Полтавська битва була останнім виявом свобідної волі української еліти й останньою лебединою піснею політичної незалежности України.

Після Полтави почався безоглядний розгром решток української самобутности. Графічна крива нашого національного упадку іще стримкіше пішла вділ і її лише в дуже незначній мірі відхиляли від прямовісного падіння політичні маніфестації Орлика-батька та Орлика-сина, а пізніше чисто культурницькі зусилля І. Котляревського, Г. Квітки - Основ'яненка й, нарешті, Т. Шевченка. Доля України була остаточно вирішена. Вона знайшла своє означення у безсмертному своєю цинічністю Валуєвському вердикті: „Нєт, нє било і бить нє может".

Українська політична ідея, а з нею й ідея національна, була глибоко похована в могилу і в неї московською „братньою" рукою був забитий осиковий кіл. Сама історична назва українського народу, що від часів київської Руси називав себе „руським", була пограбована Москвою: цар Петро І. переназвав Московію „Россією", а московитів „русскіми". Сфальшована, з наказу царів, московська історія бере вже свій початок від українського Києва. В останніх часах „білі" москалі навіть привласнили собі наш національний Володимирів герб. Єдине, що залишила Москва українському народові — це право називати себе „малоросами" (у відрізнення від „великороссів", тобто москалів) та співати свої „хахлацькі" пісні. А тому, що годі було оминути в офіційній історії імена Б. Хмельницького і Мазепи та назву вільного українського козацтва, то несподівано, **першою** згадкою про існування „Малороссії" в „російській історії" було таке речення: „Раптом появився з козаками Богдан Хмельницький". Цей „раптовий" Хмельницький, мовляв, розбив поляків і потім „вазгарелся желанієм" піддатися під високу руку московських царів. А **останньою** згадкою про нас було кілька коротких слів про „ізменніка Мазепу". Розрахунок був певний: викликати враження, немов би вся історія України була лише скороминучим моментом, що „раптом" на Хмельницькому почався, проіснував усього 50 років і на „ізменнікові" Мазепі раз-назавжди скінчився.

Український Лазар помер і був глибоко закопаний у могилі, а на місце упокоєння його була навалена величезна кам'яна гора брехні, безстидства і нечуваної московської перфідії. В могилі українського Лазаря сховалася, як стріла громовиці,в і графічна крива нашого національного занепаду. Все закінчилося просто: „Нєт, нє било і бить нє можеть".

Прийшов несподівано пропам'тний 1917 рік. Прийшов і устами великого М. Грушевського, Української Центральної Ради та цілої плеяди безсмертних синів українського народу 1917—1920 років владно наказав: „Встань із гробу, померлий Лазарю!" Український Лазар встав і, як не підбивав його хитких ніг болючими копняками „старший брат" з Москви, не тільки не впав до цього часу, а з кожним днем усе більше вбирається в силу. Графічна крива разом із Лазарем нагло вискочила з могили і швидко подалася вгору знаменуючи наше національне відродженя. І коли ми сьогодні з історичної перспективи порівняємо криву нащого національного занепаду та наших болючих національних втрат за 250 років із кривою новітніх національних надбань останніх 30 років, то побачимо, що ця остання крива не тільки дорівняла попередній, а ще й значно її перевищила.

Справді, наші національні досягнення за такий короткий перебіг часу просто неймовірні. Пригадаймо собі, що відомості широкого світу про Україну кінчалися на гетьмані Мазепі та на мазепинцях. Мазепина лебедина пісня, що облетіла світ і знайшла широкий відгомін у чужонаціональній літературі, була одночасно і похоронною піснею над труною померлого українського Лазаря. Світ за 200 років зовсім забув за нас, за тих, що ніде й нічим упродовж майже четвертини тисячоліття не нагадували про своє існування. Чи можемо витерти із своєї пам'яти той анекдотичний факт, коли в 1918 р. амбасадора новоповсталої української республики питали із перепрошеннями в Парижі, де власне знаходиться держава, що прислала його до Франції? Цей запит вивів із рівноваги нашого дипломата - степовика (інж. Сидоренка). Він зовсім не по-дипломатичному гримнув кулаком об стіл і з гордістю заявив, що українців на світі є більше, як французів, а що держава, яка його прислала, є під самісеньким носом у Франції. Світ, зовсім згубивши нас з політичного овиду 18-го і 19-го століть, коли ми, як миша під мітлою, рабськи сиділи в московському положені, не тільки нічого не пам'ятав про наше минуле, а навіть не міг приблизо догадатися, де є на земній кулі українська територія.

Не знав донедавно нічогісінько про нас широкий світ. Ну, а чи ж ми самі багато знали про себе?

Чи не називали придніпрянські селяни в 1916—1918 роках галичан, що прийшли на В. Україну спочатку з австрійською армією, а потім з УГА, „каглічанами", „агличанами", або „хитрими австріяками, що й по-нашому вміють говорити"? Чи не відповідали вони на запит, до якого народу належать, стереотиповою номенклятурою: „православні"? А коли їм підпомагали запитом: „А може українці?", здивовано вслухувались і перепитували: „Як кажете?", бо ніколи не чули цього слова. Лише консертативна галицька вітка українського народу уперто називала себе до останніх часів (а подекуди ще й досі називає) прапредківською назвою „русин" або „руснак" відкидаючи з погордою пізнішу назву „українець". А чи так давно пробудилися з тяжкого багатовікового летаргу наші закарптські брати?

До 1920-го року ні широкий світ про нас, ні ми самі про себе нічого не знали. Треба було проливу крови за ідею українського визволення — спочатку на В. Україні в боротьбі з большевиками, потім у Галичині з поляками, пізніше з мадярами й чехами в Закарпатській Україні, а тепер у повстанських загонах УПА, щоб світ нарешті звернув свою увагу на нас і ми самі оформилися в свідому своєї назви і своїх цілей націю. Це не зробив ніхто інший для нас, як самі ми в короткому часі останніх 30-ти років нашої невпинної боротьби за визволення. Ті 30 років, що не тільки повернули нам усе втрачене, а й вивели нас на той шлях, якого так довго шукав І. Мазепа. Недурно москалі залюбки пришивають нам назву „мазепинців".

30 років — це дуже короткий час, майже блискавичний момент, в людській історії. Але короткі моменти, як бачимо, коли проявляється невгнута воля одиниць, можуть іноді зробити те, чого маси досягали чередою довгих століть. Ми, справді, не досягли ще вершка нашого національного ідеалу, але вже з певністю можемо сьогодні сказати, що дуже близькі до того, що коштувало одним народам (Ірляндія) коло 700 років, а другим навіть понад 2000 літ (Ізраїль). Це дали нам 30 останніх великих років нашої боротьби.

Відомо, що людство вчиться на досвідах минулого. Перейдені віки є тою школою життя, яка виробляє напрямні і перестерігає перед фатальними кроками. Тим-то знання історії — і своєї, і чужої — є таким важним знанням.

Ближче вглянення в перебіг 3-х останніх віків нашого історичного буття може нас багато дечого навчити і дати нам кілька важних життєвих наказів. Цю схематичну аналізу останнього 300-ліття постараємося зробити в наступній статті.

ПЕКУЧА СПРАВА

(Докінчення зі стор. 2-гої)

способом глибокої і загально-національної реформи, поза якою не залишався б жадний громадянин, що зачисляє себе до української нації.

Звичайно, ми готові почути багато заперечень і застережень з боку наших численних скептиків і песимістів. Багато в чому вони можуть мати рацію. Не ховаємо від себе — справа має багато трудностів. Але ж кожна глибша суспільна реформа має трудності і на те вони існують, щоби їх поборювати. Коли б реформатори боялися трудностів, то ніколи не було б знищене невільництво, не була б скасована панщина. Завдання провідних верств — вести націю, виховати її. І всі ми знаємо і бачимо, як нація під певними вправами може зміняти свій образ — постанову, поведінку, характер. В даному разі зовсім не йде про якісь занадто складні і глибокі зміни. І коли в час відродження „в огні розбудженої Нації" перед тодішними провідниками стояло майже неосяжне завдання, вимогти у несвідомої маси найбільшої жертви — життя і крови, то тепер, коли справа визвольної боротьби є загально відома і стала справою усієї української нації — наше завдання мусить бути без порівнання легче і простіше...

Що ж маємо робити?

Як нам здається, біжуча хвиля сама підказує відповідь на це питання. Незабаром в днях 5 і 6 листопада ц. р. — має зібратись у Вашингтоні Конґрес Американських Українців, на який прийдуть уповноважені од численних українських організацій з цілої Америки. Отже Конґрес той мав би проголосити таку, приблизно, постанову:

„Починаючи від 1-го січня 1950 року встановлюється для всіх українців в Америці — загальний всенародній даток. Від того дня не сміє бути українця, який уважав би себе вільним од цього датку".

Ось така — основна і головна постанова: притягнення **усіх українців** в Америці до несення національного обов'язку. Як високий має бути цей всенародній даток, хто і як його має збірати, — це вже питання — хоч важливі, — але другорядні і Конгрес знайде для них вирішення.

Повстануть, звичайно, і інші питання: як бути з місцевими збірками — на місцеві потреби, що їх має кожда громада, напр., на свою церкву, на народний дім і т. д. Ці збірки, звичайно, лишаються і на далі. Таксамо залишаються й різні товариства (театральні гуртки, спортові, розривкові), до яких добровільно, по своїй уподобі, може належати чи не належати той чи інший громадянин.

Тут мова про **загально-народний** даток на загально-національні, невідкладні потреби, обовязковий для кожного українця.

Звичайно термін „обов'язковий" ми вживаємо тут в такому розумінні, що це не правний о б о в'я з о к, а добровільний, моральний, обов'язок національного сумління, політичної зрілости і громадської дисципліни й солідарности. Такий обов'язок маємо ми, українці, урочисто і офіційно проголосити самі для себе. Як ми його не тільки проголосимо, а й виконаємо, то лише тоді зможемо сміливо дивитись уперед, у свідомости, що зробили в світі усе, що могли для свого поневоленого народу.

ЗБІЛЬШУЮТЬСЯ ЗАКУПИ АМЕРИКАНСЬКИХ МАШИН ДЛЯ ЕВРОПИ

Рим, 6 жовтня. В місцевих господарських колах передбачується дальший зріст запотребування на а м е р и канські сільсько-господарські машини для европейських країн. Діло в тому, що европейське господарство тепер механізується швидшими темпами ніж їх виказує розвиток машинобудівельної індустрії.

ПОСТУП В НАРАДАХ ТРЬОХ ДЕРЖАВ НАД АТОМОВОЮ СИЛОЮ

Діючий секретар с т е й т у Джеймс Е. Веб виявив, що Злучені Держави, Великобританія й Канада є на дорозі до заключення спілки в справі атомової енергії. Це сказав він після засідання представників згаданих трьох держав в справі взаємного обміну тайнами з атомової сили.

СУМНИЙ КІНЕЦЬ!—Таке кажуть сусіди цього фармера, що його бачимо на верху пожарної машини, що в 1922 році вважалася „найліпшою" при гашенню вогню в місті Мілвоки. Нині купив її фармер за $305 і вживає її до скоплювання водою своїх огородів де плекає різного роду квіти.

ЗА ЗАЛІЗНОЮ ЗАСЛОНОЮ.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

Радіонотатки

Чергове число „Літературної газети". Останнє число „Літературної газети" містить багато матеріялів про готування до нового навчального року в початкових і середніх школах України. Передова стаття обговорює цю тему. На першій сторінці надруковано кореспонденції з Житомирської области, а також матеріяли з інших областей про те, як навчальні установи зустрічають навчальний рік. Далі вміщено розмову з директором видавництва „Радянська школа" про випуск підручників і посібників для шкіл.

У статті Ол. Корнійчука „На сторожі миру" подано звіт про недавно відбуту в Москві нараду письменників, журналістів, науковців і громадських діячів, де закладено підготовчий комітет для скликання всесоюзної конференції прихильників миру. На цій нараді ухвалено скликати в кінці серпня всесоюзну конференцію прихильників миру і утворено підготовчий комітет. Таку конференцію вирішив скликати з пропагандивною метою большевицький уряд, щоб продемонструвати світові миролюбні настрої сов. народів і, небажання нової війни, щоб замаскувати свою агресивну зовнішню політику, яка може привести до нового збройного конфлікту в світовому маштабі. Відома річ, що підсовєтські народи, змучені колосальними жертвами і втратами минулої війни, не хочуть нової війни, прагнуть тривалого миру. Та хіба політбюро коли керувалося інтересами народніх мас? Його політика, химерні пляни світової комуністичної революції і большевицького панування ніколи не мали нічого спільного із справжніми життєвими потребами народів СССР.

„Літературна газета" подає велику рецензію письменника С. Крижанівського на нову п'єсу Любомира Дмитренка „Навіки разом", надруковану в червневому числі журналу „Вітчизна". Вона написана стилем горезвісного Корнійчукового твору „Богдан Хмельницький" і тематично, і ідейно стала її продовженням.

Чимало місця приділяє газета недавній нараді членів комісії літературної критики при спілці письменників України, де нещадно розкритикували „ідейні зриви і помилки" поетів С. Голованівського і Л. Первомайського. Цій же темі присвячена й редакційна стаття „За ідейну чистоту радянської поезії".

Кілька кореспонденцій і повідомлень із Софії інформують про похорони „вождя болгарського народу" Г. Димітрова. 45-річчю з дня смерти російського письменника А. Чехова присвячена стаття Д. Чалого „Гордість російської літератури". Стаття „Письменник-демократ" пов'язана з недавно минулим 75 річчям з дня народження Марка Черемшини.

Письменники на службі пропаганди. 16. липня в сесійній залі Верховного совєту України відбулася зустріч учасників республіканської наради пропагандистів і агітаторів, яка тепер триває в Києві з письменниками УССР. Заступник голови спілки письменників України Любомир Дмитерко у вступній промові сказав, що найважливішою функцією совєтського красного письменства стала пропаганда ідей большевизму, ідей партії Леніна-Сталіна". Він повчав учасників зустрічі, як вони мусять використовувати в своїй діяльності сучасні твори українських письменників. Далі слово забирали Павло Тичина, М. Бажан, Остап Вишня, Ю. Яновський, Ю. Смолич, О. Корнійчук і В. Сосюра. Вони читали уривки з своїх творів і розповіли, над чим тепер працюють письменники УССР.

Випусники львівських інститутів. У вищих школах Львова закінчився навчальний рік. Інститути Львова випустили цього року найбільшу кількість молодих фахівців за всю свою історію. Найстаріший на Західній Україні Львівський політехнікум дав цього року перший випуск інженерів нафтової промисловости, архітектів і геодезистів. Крім того, він підготував ще 310 інженерів: механіків, шляховиків і хеміків. 400 економістів і крамознавців закінчили Львівський торговельно - економічний інститут. Університет ім. Франка випустив 500 математиків, фізиків, істориків, геологів, літературознавців і мовників. 242 вчителі історії, географії, біології та інших предметів дав педагогічний інститут у Львові. Більшість випускників львівських інститутів позбавлені можливости працювати на рідних землях. Їх відряджено на працю поза межами України.

Змагання робітників Чернігова і Житомира. У Чернігові відбулися міські збори стахановців. Секретар міського комітету партії Коротков прочитав доповідь про діяльність промислових підприємств Чернігова в першому півріччі та про відбудову міста. На зборах підписано умову про соціялістичне змагання з житомирськими робітниками.

Ювілей зрадника українського народу. Останніми днями преса і радіо УССР розпочали інтенсивну підготовчу кампанію за „достойне вшанування пам'яті легендарного українського полководця М. Щорса". Тридцять років з дня його смерти минає в серпні цього року. 14 липня київські часописи подали повідомлення, що 10 липня у місті Куйбишеві над Волгою перенесено труну з останками Щорса на новий цвинтар. З цієї нагоди на цвинтарі відбувся жалібний мітинг з участю делегації УССР, військових частин Куйбишевської залоги, представників уряду. У Києві створено урядовий комітет на чолі з М. Бажаном для вшанування пам'яті Щорса. Комітет вирішив улаштувати в історичних музеях Києва, Чернігова й Житомира виставки про діяльність Щорса та організувати лекції й доповіді про нього. Державному літературному видавництву доручено надрукувати портрети Щорса, випустити великим накладом книжки про Щорса. У Києві має бути уряджена республіканська виставка присвячена „геройчному синові українського народу". Міністерство освіти УССР організує на початку нового навчального року в середніх і вищих школах цикль лекцій про большевицького полководця.

Колхозні дармоїди. У колхозах Київської области, так повідомляє советське радіо, тепер працює понад 5,000 агітаторів і пропагандистів, що провадять масово - політичну роботу серед колхозників, насамперед агітацію за „дострокове виконання пляну постач хліба" загребущій совєтській державі. І це тільки в одній київській области! Скільки є большевицьких дармоїдів по всіх 28 областях УССР? — (У. В.)

ДЖОВ ДІМАДЮ—бейзболовий ідол, виздоровівши вернув по двох тижнях перерви знов до змагань. Менаджер дружини Єнкі радий, що „вуз" вернув у саму рішальну хвилину.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Пригадка в справі 55-річчя У. Н. Союзу.

Хоча святкування 55-річчя Українського Народного Союзу в околиці Ню Йорку було започатковане дуже вчасно, то з різних причин справа ця не набрала в громадському житті належного розголосу. Це виглядає дещо дивно, коли зважити, що на чолі цеї Союзової імпрези стоїть тут роджена наша молодь.

У минулому, коли старші громадяни бралися за такі „підприємства", Союзові відділи почувалися до солідарности з ініціяторами й громадно йшли на Союзове Свято. Цього року, коли молодь станула на чолі, старші громадяни чомусь то закрадаються. Міжтим час втікає, субота 15 жовтня вже за плечема. Програми Комітету Союзових Відділів, яку голосить „Свобода" вже від місяців, вимагає загальної підтримки усіх Союзовців.

Програма Союзового Ювілею в дні 15 жовтня складається з трьох частин: Пополудні буде зїзд Союзової Молоді, на якому будуть відповідні реферати; ввечір буде влаштований бенкет, а після того баль. Все те буде в готелю Едісон, ріг 47 вулиці й Бродвей. Рано в місцевих церквах відбудуться Богослужби.

Кожна з зазначених частин повинна бути свого роду маніфестацією. Так званий бенкет це не тільки харчова справа, але й духовий пир. Коли дехто з молоді, з причини ціни (по сім долярів від особи) не є в спромозі покрити такого видатку, то на пять тисяч Союзового загалу в Ню Йорку повинно найтися хоч 500 членів, які прийшли б на цю товариську розмову, получену з вечерою. Такі імпрези увійшли серед нашого громадянства в товариський звичай і так роблять інші громади. Тому, що дотеперішні зголошення на бенкет мінімальні, прохаємо зголошуватися якстій у своїх секретарів, або в голови Комітету, Союзових Відділів, Петра Кучми, 95 Іст 7-ма вулиця, Ню Йорк. Учасники бенкету мають право до участи в балю. Крім того, можна прийти тільки на танці за окремим вступом. Точніша програма подана в газетних оголошеннях, а подробиці будуть подані в Ювилейним Журналі, який саме друкується.

Оце наш останній зазив. Прохаємо відділових урядників допильнувати, щоб зголошення не наспіли запізно!

За Комітет Нюйорських Відділів У. Н. Союзу:

Петро Кучма, голова;

Марія Демидчук, секретарка.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЕМБРИДЖ, ПА. — Бр. св. О. Николая, від. 276, подає всім членам до відома, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. жовтня, в годині 1:30 пополудні. Також подається до відома, що обовязком кожного члена є приєднувати нових членів до Союзу та не оглядатися на те, щоби другий член ці обовязки сповняв. Пригадуємо тим членам, що є байдужні з плаченням своїх належитостей, щоби раз застосувались, як інші члени та платили на час. Просимо членів на збавити день зборів та організування нових членів. — За уряд: Й. Вілик, фін. секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Місячні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 158, відбудуться в пятницю, 7. жовтня, в год. 8. ввечір, в У. Н. Домі, 216 Гренд ул. Просимо прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. — М. Кіт. рек. секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє своїх членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. жовтня, в 12-ій год. в полудне, в Домі Від. УНС, 845 N. Wastern Ave. Важні справи є до вирішення, тому просимо членів громадно прийти на збори. — Ф. Васильовський, предс.; Т. Шпікула, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Бр. св. Петра й Павла, від. 102, відбудуться в неділю, 9. жовтня, зараз по другій Сл. Божій, в глаи церковній, 2280 W. 7th St. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи полагодити. — За уряд: Н. Декан, предс.; В. Жук, кас.; Н. Боречко, секр.

ПОШУКУВАННЯ

Оце вже другий раз прохаю **П. П-ство Никифоряків, Змiїв, Каменецьких, Новицького Осипа** і всіх друзів-спортовців зі Зальцбурга відгукніться на адресу:

**GEORGE and ANNA IVANKIV
(Hucul)
Society Hill, S. C.**

Пошукую **ЯНЧУРА МИХАЙЛА І АННУ,** які перебувають в Австрії у таборі для скитальців. Хочу вислати їм завірення на виїзд до U.S.A. Хто знає їх адресу, або вони самі, хай пише до:

**LESKIW-ZARUMA EUGENIA
543 Market St., Newark, N. J., U.S.A.**

Українські часописи в Австрії і Німеччині прошу про передрук повищого оголошення.

КРАВЧУК НАДІЯ, донька Мамоніка, пошукує своїх вуйків: **МИХАНКА САВЧУКА, НЕТІХОРА МЕЛЬНИКА, БАСА ГРИЦЯ.** Писати до: **WASYL NISZCZUK, c/o Mrs. N. Wilson, Landover, Md.**

ПАВЛЕНКО ПАВЛО Л. із Миколаївщини, Березніговатського Району, хутора Ляпатиха, пошукує рідних і знайомих. Писати на адресу: **PAUL PAWLENKO, c/o Paris, Dudley, Ill.**

КАТЕРИНА САВУЛА, донька Дмитра, змужна Васараб, із села Нанчілка Велика, пов. Самбір, пошукує свойого сусіда **ІВАНА ЛУЦАКА,** який приїхав до Америки 7. вересня 1949. Хто про него знає, або він сам, прошу зголоситись на адресу: **КАТЕРИНА ВАСАРАБ,** Bruce H. Seaбright, Wakitatina Farms, Bridgeport, Ohio.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 18. вересня 1949 року помер у 55. році життя

ПИЛИП ЧЕСЬНІК,

член Тов. Укр. Січ, від. 421, в Тамастон, Конн.

Покійний походив зі села Вурдяківці, пов. Борщів, Західна Україна. До Союзу вступив 1939 р. Полишив у смутку жену Анну, сина Йосифа, доньку Анну подр. Маскайтус і три брати в краю.

Похорон відбувся 21. вересня з укр. гр.-катол. церкви на Сейнт Тамес Семетери в Тамастон, Конн. — В. Й. П.!

Й. Шеремета, секр.

Дня 22. вересня 1949 р. помер у 56. році життя

ІВАН РАДЗІХ,

довголітний член і був багато разів урядником Тов. Запорозька Січ, від. 67 У. Н. Союзу, в Ансонії, Конн.

Покійний походив зі села Лисичинці, пов. Збараж, Україна. Полишив у смутку дружину Пелагію і дочку Любу.

Похорон відбувся в неділю, 25. вересня з дому жалоби до церкви св. Петра й Павла в Ансонії, а відтак на цвинтар св. Петра й Павла в Дербі, Конн. — В. Й. П.!

І. Пиріг, секр.

ПОШУКУЄ ЗАНЯТТЯ.

ПОШУКУЮ ПРАЦІ в українського фармера. Знаю фермерську роботу знаменито, бо маю 20-річний досвід. Хочу доживати свій вік на фармі. Голоситись:

**V. L. ФАРМЕР, c/o SVOBODA
81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.**

ТАРЗАН, ч. 2192. Лютий лев.

Справл, збентежений наглим видужанням Тікара, вистрілив навмання.

Куля полетіла дико.

А коли болем поражений лев кинувся в його сторону, Справл забіг в найближчі двері.

Одначе Тікар не звертав уваги на свій біль і пігнав за ним.